

поєднала музику та живопис у своєму поетичному слові. Вище сказане підтверджує про вдале та майстерне поєднання музики та малярства у творчості Лесі Українки, а саме на прикладі поетичного циклу «Осінні співи».

Джерела та література

- 1.Олександр Рисак. Найперше музика у слові. – Луцьк: «Вежа», 1999р.
- 2.Леся Українка. Зібрання творів у 12 тт. – К. : Наукова думка, 1975 р., т. 1, с. 284.
- 3.Леся Українка. Зібрання творів у 12 тт. – К. : Наукова думка, 1978 р., т. 10.
- 4.Леся Українка. Зібрання творів у 12 тт. – К. : Наукова думка, 1978 р., т. 11.

Грицевич Юрій – аспірант I року
навчання з відривом від виробництва
Східноєвропейського національного
університету імені Лесі Українки

Науковий керівник: кандидат
філологічних наук, доцент
Ю. В. Громик

**Комбінаторні звукові зміни у волинськополіських говірках
(на матеріалі фольклорних записів із Ратнівщини)**

В українській діалектній мові засвідчено чимало нерегулярних фонетичних модифікацій, зумовлених взаємодією звуків під час мовлення. Окремі звукові зміни цього характеру на матеріалі західнополіських говірок вивчено ще недостатньо.

Мета дослідження – виявлення й коментування наслідків асимілятивних та дисимілятивних процесів за матеріалами діалектографічних джерел із Волинського Полісся та фольклорних записів із Ратнівщини.

Виклад основного матеріалу. Діалектографічні джерела та записи уснопоетичних текстів дозволяють говорити про поширення в західнополіських говірках форм із прогресивною суміжною асиміляцією за способом творення в таких консонантних групах: а) [мй], [мл'] > [мн'], [мн], пор. свідчення діалектологів: *мнєтуха*, *мнєтки*, *мнєткі*'зварена і розтовчена картопля як страва' [1, I, 316], *мнєтва* < *м'ята* [1, I, 327], *мнєсо* [1, I, 311], *памнятати* < *пам'ятати* [1, I, 328], з уснопоетичних текстів: *помнєтая*, *зомнєтая* [5, 233], *уремнє* [5, 105],

ни мала времня [4, 288], земници [4, 285], земні [5, 238], пор.: «Вже ж моя коса – ни косою, вже ж моє личко – ни красою. Вже ж моя коса помнєтая, з личка краса зомнєтая» [5, 233]; б) [нш] > [нч], пор. фіксацію Г. Л. Аркушина: *гінчий* < *інший* [1, II, 6], приклади з фольклорних текстів: *меньча* [4, 283], *гинчи* [5, 236], пор.: «Твоє пиво вельми диво – твоє мати чарувниця, меньча сестра-розлучниця – розлучила нас с тобою, ек ту рибойку з водою» [4, 283].

Кількома говірковими виявами в опрацьованих текстах представлено регресивну суміжну асиміляцію. У випадку *очинися, очиню* [5, 230] відбулося уподібнення за глухістю і способом творення [дч] > [тч] > [ч:] з наступним стягненням подовженого приголосного, пор.: «– Ой, очинися, мий свекорку. – Як назвеш мене «мий татойку», очиню сіни ще й хатойку» [5, 230]. У західнополіських говірках простежено таку ж за походженням форму *гочинити* < *годчинити* 'відчинити' [1, I, 166]. Зміну [вн] > [мн] як наслідок регресивної асиміляції за участю носового резонатора маніфестують такі свідчення з діалектографічних джерел: *римно* < *рівно*, *римний*, *рімний* < *рівний* [1, II, 119], *римняти* < *рівняти* [1, II, 119], *недамно* < *недавно* [1, I, 344], пор. словоформу, виявлену в місцевих уснопоетичних текстах: *румненькі* [5, 133], пор.: «А кругом хати вся садовина, мости румненькі» [5, 133]. Дані АУМ [3, II, к. 110] та фольклорні записи свідчать про послідовне в усьому західнополіському ареалі заступлення [б] > [п] у слові *пчолойка* [5, 187] внаслідок механізму регресивної суміжної асиміляції за глухістю, пор.: «Чи рій – не рій, яра пчолойка по бору? – Їде Іванко із дружиною додому» [5, 187]. Можливо, регресивну суміжну асиміляцію за твердістю ілюструє група приголосних [л'н] > [лн], як-от у словах: *настолник* [2, 146], *Силно* [2, 219], а у фольклорних текстах простежено такі словоформи: *поклоняльники* [5, 185], *пекелнії* [4, 285], пор.: «Петре-Павле, подай ключі, подай ключі пекелнії, випусть душі спасеннії, – оно теї ни випускай» [4, 285]. Твердість бокового [л] у такій звукосполучі може відображати ще й процес депалаталізації передньоязикового консонанта внаслідок занепаду після нього слабкого.

Дисимілятивні зміни представлено меншою кількістю прикладів. Відповідно до давнішого *чьтыри*, за матеріалами АУМ [3, II, к. 227] та іншими фіксаціями дослідників, для мовлення поліщуків характерні такі форми з регресивною суміжною дисиміляцією за способом творення [чт] > [шт]: *штири* < *чотири* [1, II, 276], *штиройка* 'четвірка' [1, II, 276], *штирогубий* 'такий, що має заячу губу (з розрізом)' [1, II, 276], пор. відповідник із фольклору: *штири* [5, 224], пор.: «Ой, заграйте, музики, –

витоптала черевики. Ой, заграйте на гітарі – витоптала штири пари» [5, 224].

У групі [вй] звук [й] змінився на [л'] унаслідок прогресивної суміжної дисиміляції за способом творення [вй] > [вл']: *здоровлям* [5, 157], пор.: «*Родина, родина Марійку запомагає, щастям, здоровлям поздоровляє»* [5, 157]. Такі діалектні форми зауважені дослідниками в берестейських говірках: *дэрэвляшкы* < *дерев'яшки* 'взуття на дерев'яній подошві' [6, 62], *травляный* < *трав'яний* [6, 230]. Засвідчено контактну регресивну дисиміляцію за способом творення у звукосполучі [чм] > [шм]: *до корими* [5, 113].

На Західному Поліссі, як свідчать дані діалектних лексикографічних джерел [1, II, 132] та фольклорних матеріалів [5, 263], послідовно збережено давнє сполучення звуків [чн] у слові *ручник* «рушник», пор. також *тутечній* [3, II, к. 108].

Отже, аналіз діалектографічних та фольклорних джерел дає підстави зробити висновок про послідовне відображення рис західнополіського говору в записах уснопоетичних текстів із Ратнівщини.

Джерела та література:

1. Аркушин Г. Л. Словник західнополіських говірок : у двох томах / Г. Л. Аркушин. – Луцьк : Вежа, 2000. – Т. I–II.
2. Аркушин Г. Л. Західнополіська діалектологія : навчальний посібник з регіональної діалектології / Г. Л. Аркушин. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. – 256 с.
3. Атлас української мови: в 3 т. – К. : Наук. думка, 1988. – Т. II. Волинь, Наддністрянщина, Закарпаття і суміжні землі. – 407 к.
4. Галайчук В. Фольклорні записи з Полісся / Володимир Галайчук, Ярослав Гарасим, Іван Денисюк // Вісник Львівського університету. Серія : філологічна. – Л., 2003. – Вип. 31. – 247–291.
5. Денисюк І. О. Пісні з-над берегів Турського озера : пісні і коментарі / І. О. Денисюк. – Луцьк : Надстир'я, 2004. – 256 с.
6. Дыялектны слоўнік Брэстчыны. – Мн. : Навука і тэхніка, 1989. – 294 с.

Денисюк Ірина – студентка III курсу
Інституту філології та журналістики
Східноєвропейського національного
університету імені Лесі Українки

Науковий керівник: кандидат
філологічних наук, доцент